

Юшкевич В.І.

*кандидат філологічних наук, доцент,
Національна академія державного управління
при Президентові України*

ПУБЛІЧНИЙ І ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС: ТОЧКИ ДОТИКУ ТА ВІДМІННОСТІ

Прагнення України до більш активної ролі у світовому співтоваристві, долучення її до глобальних трансформаційних процесів ХХІ століття не можливо без активної діяльності офіційних представників влади і громадських діячів, яка постає, переважно, як вербалізована діяльність: публічна комунікація або публічний дискурс. Влада реалізується і відтворюється в дискурсі й за допомогою дискурсу.

Публічна комунікація є своєрідним засобом взаємодії між органами державної влади та громадськістю в системі державного управління. Нові завдання, які постають перед державним управлінням щодо організації діалогу влади і суспільства потребують ґрунтовного вивчення публічної комунікації як феномену, який актуалізує інтереси, потреби, світоглядні орієнтири та цінності учасників інформаційної взаємодії.

Існують різні підходи до визначення *публічного дискурсу*. В цілому його розуміють як дискурс, орієнтований на масового адресата [2]. Параметрами публічного дискурсу вважають: (1) масова адресація; (2) адресант – індивідуальний промовець з певним соціальним статусом, що дає «право на промову»; (3) соціально-значима тематична спрямованість; (4) інтелектуалізована, але зрозуміла широкій аудиторії промова [1]. До основних різновидів публічної комунікації, які спрямовані на забезпечення ефективного функціонування державного управління, відносяться: просвітницька комунікація, публічні виступи та дебати, публічні акції, ПР-компанії та реклама, політичні ток-шоу. Усі ці різновиди спрямовані на встановлення діалогічних відносин між органами державної влади та громадськістю на принципах досягнення взаємодовіри й управління громадською думкою [4, с. 19].

Публічний дискурс, на нашу думку, можна розглядати як такий, що перетинається з *політичним дискурсом*. Останній розуміють, в широкому

значенні, як використання мови в соціально-політичній сфері, тобто це слово про політику, система суджень, наповнених політичним змістом, у вузькому значенні – це лише дискурс політиків, його складають урядові обговорення, парламентські дебати, партійні програми, передвиборчі дебати, публічні виступи та заяви політиків [9]. Політична комунікація – це процес передачі політичної інформації, завдяки якому вона циркулює від однієї частини політичної системи до іншої, між політичною системою і соціальною системою; триває безперервний процес обміну інформацією між індивідами і групами на всіх рівнях [3, с. 276]. Політичний дискурс формується в контексті функціонування політичних інститутів (засідання уряду, сесія парламенту, з'їзд партії тощо) і є політичним, якщо супроводжує політичний акт у відповідній інституційній атмосфері [9].

Спілкування політиків і виборців може бути формальним (приватні бесіди) і неформальним (публічні виступи). Але кожного разу мова політиків повинна бути дуже переконливою. Адже суть політики зводиться до бесіди, розмови, до необхідності переконати протилежну сторону свідомо або підсвідомо інтерпретувати, оцінювати й діяти [10, с. 17].

З вище описаного випливає, що політичний дискурс має чимало *спільних рис* із публічним, зокрема (1) інформування суспільства, тобто «передача інформації, що зачіпає суспільний інтерес із одночасним наданням їй публічного статусу» [8]; (2) створення впливу на аудиторію. Кожен політичний діяч має на меті призвати, переконати, заманити на свій бік слухача. Переконання здатні формувати рівень взаємовідносин між політиком та виборцем. Ефективність спілкування політичного діяча залежить від його здатності взаємодіяти з іншими людьми та встановлювати так званий рапорт, налаштовуючись щодо їхніх моделей світу і навичок поведінки, внутрішньо приєднуючись до них; (3) мають маніпулятивну функцію, яка реалізується у вигляді пропаганди – засіб маніпулювання свідомістю людей за допомогою мови; (4) функціонально зумовлені ідеологією певної групи, тобто є доступними для розуміння (відповідно до завдань пропаганди) і зорієнтованими на певну групу [6].

Не зважаючи на таку кількість спільних рис можна зазначити і суттєві *відмінності*. Публічний дискурс постає як розумово-

комунікативна діяльність, котра лише частково перетинається з політичним дискурсом. Мається на увазі, що під публічним дискурсом слід розуміти дискурс офіційних представників країни, тобто представників влади та керівних органів, а також дискурс державних службовців місцевого рівня.

Якщо порівняти ознаки публічного і політичного дискурсу можна зазначити такі розбіжності: (1) агентами публічного дискурсу є політики і чиновники, а агентами політичного дискурсу постають виключно політики; (2) базовим концептом політичного дискурсу є концепт ВЛАДА [7], а його стратегією *боротьба за владу* [5]; (3) середовищем функціонування політичного дискурсу є державні інституції, що і визначає його інституційну природу, в той час як публічний дискурс реалізується в інституційному середовищі частково, так як, наприклад, зустрічі і спілкування політиків з виборцями може відбуватися будь де, не обов'язково в державних установах.

Таким чином, можна стверджувати, що публічний дискурс інкорпорує політичний лише частково, тобто розумово-комунікативна діяльність вищої ланки державного управління постає як *публічний політичний дискурс*.

З точки зору головної інтенції боротьби за владу, основними жанрами публічного політичного дискурсу є дебати, публічні промови політиків, інавгураційне звернення президента, звіти уряду у парламенті, затвердження або обговорення бюджету тощо.

Аналіз публічного політичного дискурсу логічно обумовлює потребу зосередити увагу в подальших розвідках на його жанрах, зокрема політичних передвиборчих дебатах президентів США, які є ключовим механізмом передачі інформації та впливу на аудиторію, потужним інструментом інформування та переконання великих груп людей.

Список використаних джерел:

1. Андриановна Е. К. Прагматическая направленность метакоммуникативных элементов дискурса / Е. К. Андриановна // Прагматическая интерпретация и планирование дискурса. – Пятигорск: ПГПИИЯ, 1991. – С. 58-59.

2. Воронцова Т. А. О соотношении понятий публичный дискурс – дискурс СМИ – публичная речь [Электронный ресурс] / Т. А. Воронцова. – Режим доступа: http://vestnyk.udsu.ru/2008/2008-13/vuu_08_053_03.pdf.

3. Енциклопедія державного управління [довідк. вид.]: Публічне врядування / [гол. ред. Ю. В. Ковбасюк; наук.-редкол. тому: В. С. Загорський, С. О. Телешун, А. В. Ліпенцев та ін.]. – К.: НАДУ; Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2011. – Т. 8. – 710 с.

4. Романенко Є. О. Публічна комунікація як засіб транспарентності державного управління / Є. О. Романенко // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. – 2014. – Вип. 1. – С. 15-26.

5. Ущина В. А. Соціолінгвістична категорія домінантності та її реалізація в англomовному політичному дискурсі: дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Ущина Валентина Антонівна. – Луцьк, 2002. – 208 с.

6. Худолій А. О. Публічний дискурс у зовнішньополітичній діяльності президентів США (1945-2012 рр.): дис. ... док. політ. наук: 23.00.04 / Худолій Анатолій Олексійович. – Острог, 2013. – 463 с.

7. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса / Е. И. Шейгал. – М.: Гнозис, 2004. – 326 с.

8. Шишкина М. Ю. Паблик рилейшнз в системе социального управления / М. Ю. Шишкина. – СПб: Изд-ва «Паллада-медиа» и СЗРЦ «РУСИЧ». – 2002. – 444 с.

9. Dijk T. A. van. What is political discourse analysis? // Blommaert J., Bulkaen C. *Politikal linguistics*. – Amsterdam: Benjamins, 1998. – Pp. 11-52.

10. Foote Joe S. *Television Access and Political Power. The Networks, the Presidency and the «Loyal Opposition»* / Joe S. Foote. – N. Y., London: Praeger Publishers Inc, 1990. – 212 p.